

č. 4/2024, ročník 9
SEPTEMBER – OKTÓBER 2024, nepredajné.

• ŽUPNÝ MAGAZÍN S PRÍLOHOU O CESTOVNOM RUCHU •

SRDCE TRADÍCIÍ NA KOPANICIACH

strana I – III

Aktuálne z TSK

strana 3

ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM PRED OČAMI

Priamo pred očami návštevníkov sa na Trenčianskom hrade začal archeologický výskum

Na koštovke

strana IV – V

TOP HALUŠKY BEZ OBSLUHY

Salaš Víglaš prekvapil okrem tradičnej slovenskej kuchyne netradičným chodom zariadenia

Investície

strana 9

KOMPLETNÁ DIAGNOSTIKA POD JEDNOU STRECHOU

Centrum diagnostiky v Považskej Bystrici má už všetky diagnostické prístroje na jednom mieste

NABAĽTE SI BATOH PLNÝCH ZÁŽITKOV

Prázdniny sa síce skončili, možnosti na spoznávanie Trenčianskeho kraja sú však neobmedzené. Po horúcom lete možno nastane vytúžené ochladenie, ktoré vás motivuje ísť na prechádzku. Až do konca septembra sa môžete zapojiť do tohtoročnej sezónnej turistickej výzvy „Batoch plný zážitkov!“

Čaká na vás sedmička výletov, ktoré zvládnu aj rodiny s deťmi. Zavítate do známych aj menej známych kútov nášho kraja,

niekde sa prejdete po svojich, inde môžete sadnúť na bicykel.

V cieľi každého výletu už

stačí naskenovať QR

kód a do herného

plánu prekresliť

unikátny pikto-

gram. Hotovo!

Teraz môžete vy-

plnený plánik vy-

meniť za originálne

tričko a stať sa súčas-

ťou žrebovania o zau-

jímavé ceny. Určite mi dáte za

pravdu, že septembrové dni sú na takúto aktivitu ako stvorené.

Aktuálne vám prezra-

díme, kam si zba-

liť batoh, ktorý

naplníte zážit-

kami. Vyberie-

te sa s nami aj

na koštovku do

nového salaša,

zoberieme vás

na koniec kraja do

Turej Lúky, a keďže

sa v uplynulých dňoch sklo-

ňovalo 80. výročie vypuknutia Slovenského národného povstania, pohovárali sme sa aj s pamätníkom z Vrchteplej.

Verím, že si pri čítaní oddychnete, nájdete správne riešenie krížovky, necháte sa inšpirovať a možno sa dozviete zasa niečo nové o našom kraji. Prajem vám peknú sľečnú jeseň plnú zážitkov.

Radovan Stoklasa,
šéfredaktor

POMOC PRE NAJZRANITEĽNEJŠÍCH MLADÝCH

Počuli ste už o skratke NEET? Vychádza z anglického Not in education, employment or training, čo znamená mladí, ktorí nechodia do školy, do zamestnania ani sa nezúčastňujú nijakej odbornej prípravy. Trenčianska univerzita a Krajské centrum voľného času v Trenčíne začali spoluprácu na Regionálnej analýze o mladých ľudí práve v situácii NEET alebo ohrozených touto situáciou na území Trenčianskeho kraja. Analýza zmapuje, čo mladí potrebujú, a zohľadní ich možnosti pre potreby regionálneho trhu práce. „Informácie získané prostredníctvom regionálnej analýzy

budú východiskom pre vznik Rady partnerstva TSK a pre tvorbu regionálneho akčného plánu Záruky pre mladých, ako aj identifikáciu lokalít vhodných na zriadenie tzv. jednotných kontaktných miest pre prácu s mládežou,“ informovala Koordinátorka práce s mládežou TSK Silvia Štefániková. Rektor Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka Jozef Habánik je presvedčený, že odborný tím Fakulty sociálno-ekonomických vzťahov prispeje k rozvoju práce s mládežou a podporných aktivít pre tých najzraniteľnejších mladých ľudí v regióne. Univerzita tiež bezplatne poskytla priestory na zriadenie kancelárie projektu.

Projekt bol vypracovaný na základe výzvy Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v rámci Programu Slovensko. Spolufinancovaný je z prostriedkov Európskej únie,

štátneho rozpočtu a rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja a bude sa realizovať od júla 2024 až do júna 2025.

Gabriela Stoklasová

ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM PRED OČAMI

Priamo pred očami návštevníkov sa na Trenčianskom hrade začal archeologický výskum. Archeológovia Trenčianskeho múzea postupne odkrývajú podzemnú kryptu v gotickej Panskej kaplnke, ktorú nechala postaviť Barbora Celjská, majiteľka hradu počas jeho stavby v 15. storočí. Keď sa o štyri storočia neskôr v Panskej kaplnke zrútila gotická klenba, stala sa ruinou a čaká na svoju obnovu. Trenčianske múzeum má v pláne jej pôvodný stav obnoviť, opäť ju dobudovať a sprístupniť verejnosti. Prebiehajúci archeologický výskum je jedným z prvých krokov.

Krypta, ktorá sa nachádza pod oltárnou časťou kaplnky, bola doposiaľ ukrytá pod povrchom a mnohí návštevníci o jej existencii netušili. Dnes majú možnosť byť priamo prítomní pri výkopoch a na vlastné oči vidieť, ako vyzerá archeologický výskum v teréne.

„O existencii krypty vieme už z

dochovaných dokumentov z 50. rokov 20. storočia, keď na hrade prebiehali prvé výskumy a rekonštrukčné práce. Informácie sú však veľmi strohé, preto dnes realizujeme archeologický výskum, ktorý nám, veríme, prinesie cenné informácie, z ktorých budeme vychádzať pri prípadnej rekonštrukcii hradnej kaplnky,“ uvádza riaditeľ Trenčianskeho múzea v Trenčíne Mgr. Peter Martinisko. „V stavebnej suti, ktorým bola krypta zasypaná, sme našli keramické črepy z obdobia stredoveku. Okrem pôvodnej podlahy krypty

sme zachytili aj spevnenú pochôdznu vrstvu, ktorá je ešte staršia ako tehlová podlaha krypty, pravdepodobne pochádza z 13. storočia. Schodisko, podlaha aj klenby krypty sú tehlové a na niektorých tehloch nachádzame znak, ktorý sa javí ako kríž, prípadne ako zlomený meč. Všetky nálezy budú ešte dôsledne preskúmané,“ opisuje aktuálne nálezy archeológ Trenčianskeho múzea v Trenčíne Juraj Malec, ktorý vedie aj samotný výskum.

Nájďme ľudí, ktorí robia náš kraj lepší

Hľadáme výnimočných ľudí, ktorí robia náš kraj krajším a lepším miestom! Už ôsmykrát udeľujeme verejné uznania Trenčianskeho samosprávneho kraja v podobe Ceny predsedu a Ceny TSK.

Najvyššie ocenenie si zaslúžia tí, ktorí aktívne prispievajú k prosperite kraja. Ich práca a úsilie sa prejavujú v rôznych oblastiach, ako sú kultúra, šport, veda, výskum, hospodárstvo, sociálne služby, zdravotníctvo, ochrana životného prostredia a ďalších. Prezentujú Trenčiansky kraj ako výnimočný región. Šíria jeho dobré meno doma i v zahraničí, zdôrazňujú jeho bohatú históriu, krásnu prírodu a talentovaných ľudí. Inšpirujú svojim príkladom a aktivitami. Motivujú ostatných k pozitívnym zmenám a budujú lepšiu spoločnosť v našom kraji.

Poznáte takýchto ľudí? Nominujte ich! Môžete nominovať jednotlivca alebo kolektív pôsobiaci v Trenčianskom kraji. Registrácia prebieha do 30. septembra 2024 e-mailom na info@tsk.sk, osobne na Úrade TSK alebo poštou na adresu Trenčianskeho samosprávneho kraja. K nominácii nezabudnite pripojiť v prípade jednotlivca titul, meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, zdôvodnenie návrhu a nominácie. V prípade kolektívu názov a adresu sídla, zdôvodnenie návrhu a nominácie. Každá nominácia musí obsahovať dátum, údaje a podpis navrhovateľa. Neváhajte a nominujte hrdinov Trenčianskeho kraja, ktorí si zaslúžia uznanie za svoj prínos pre náš región! Tešíme sa na vaše návrhy. Pre viac informácií navštívte webovú stránku župy v sekcii Samospráva/Verejné uznania.

V Zaježovej zážitkové učenie vonku

Trenčianska Zelená župa aktívne podporuje envirovzdelávanie. Takouto aktivitou boli aj jarné kurzy pre pedagógov vo vzdelávacom centre Zaježová.

„Zážitkové učenie vonku je dôležité. Deti sa prirodzene rady učia tam, kde môžu zmysluplne a hravo objavovať svet okolo seba. V prírodnom prostredí majú príležitosť využívať všetky zmysly, čo im umožňuje aktívne učenie. Cez priame skúsenosti získavajú

vedomosti oveľa efektívnejšie. Žiaci si môžu veci doslova ohmatať, skúšať, ako fungujú, a tak lepšie pochopiť súvislosti.

Pravidelný pobyt vonku zároveň zlepšuje ich schopnosť koncentrácie a vedomosti získané zážitkovou formou im v pamäti zostávajú dlhšie,“ povedala Martina Kedrová, manažérka príprav a implementácie projektov v oblasti environmentálnej výchovy župného úradu.

Pobyt vonku má navyše pozitívny vplyv na fyzické a psychické zdravie, znižuje stres,

predchádza obezite a podporuje dobrú náladu u detí aj dospelých. Ide o významný krok k zlepšeniu environmentálneho vzdelávania v Trenčianskom kraji. Pedagógovia získali potrebné nástroje a vedomosti na to, aby mohli envirovýchovu zaradiť do svojich vyučovacích hodín.

Akreditovaný kurz Podpora zážitkového učenia vonku a učenia o klíme na školách absolvovalo 150 učiteľov a koordinátorov environmentálnej výchovy. Prispôbený bol špeciálne pre potreby pedagógov z Trenčianskeho kraja a realizátorom bolo CEEV Živica.

stranu pripravila: Nina Osvaldová

PENIAZE POTEČÚ DO OBNOVY ŠKÔL, DOPRAVY I VZDELANIA

Na zasadnutí krajského zastupiteľstva TSK na prelome školského roka a prázdnin stihli poslanci prebrať viacero bodov. Väčšinu tém tvorili školstvo, doprava či majetkové otázky súvisiace s veľkými bremenami, resp. prevody majetkov.

Považskobystrické gymnázium má od 1. septembra, teda od začínajúceho sa nového školského roka, prívlastkový názov Dominika Tatarku. Ten sa narodil v neďalekej obci Plevník-Drieňové a sám bol študentom tejto školy. Poslanci opätovne schválili spolufinancovanie dvoch projektov pre dve školy – pre Strednú priemyselnú školu v Dubnici nad Váhom a pre Gymnázium Milana Rastislava Štefánika v Novom Meste nad Váhom. „Ide o posledné platby v rámci medzinárodného projektu Erasmus plus. Táto výzva je veľmi žiadaná. Študenti sa môžu porovnať s rovesníkmi v rámci Európskej únie, ísť na výmenné stáže, sledovať, akým spôsobom sa učia žiaci v zahraničí. Takéto skúsenosti obohatia študentov aj pedagógov,“ priblížil trenčiansky župan Jaroslav Baška.

Integrovaný dopravný systém Sever

Poslanci Trenčianskeho samosprávneho kraja odsúhlasili vstup do integrovaného dopravného systému Sever, v ktorom by mali spolupracovať Žilinský a Trenčiansky samosprávny kraj a krajské mestá Žilina a Trenčín. Župa by mala vstúpiť do tohto projektu 1. januára. Cieľom je vytvoriť jednotný cestovný lístok na území oboch krajov.

„Cestujúcemu by tak platil cestovný lístok v určitej zóne vo vlaku, v prímestských autobusoch či MHD v krajských mestách. Tarifikačia bude roz-

delená na zóny. Stretli sme sa aj s generálnym riaditeľom Národnej dopravnej autority, ktorá má do roku 2026 za úlohu pripraviť takýto jednotný cestovný lístok pre celé Slovensko vo verejnej doprave. Od vstupu do integrovaného systému si sľubujeme „vyčistenie“ paralelných dopravných spojov, väčšiu efektivitu a v neposlednom rade vyšší komfort cestujúcej verejnosti a mnoho ďalších výhod,“ objasnil župan Baška s tým, že na to kraj vyčlení sumu z rozpočtu.

„Na tento zámer nadväzuje aj ďalšia, v poradí tretia zmluva o tzv. malom integrovanom dopravnom systéme. Už niekoľko rokov takto fungujeme v rámci Trenčína, prednedávnom to bolo mesto Partizánske a teraz sme odsúhlasili zmluvu medzi Trenčianskym samosprávnym krajom a mestom Považská Bystrica. Cestujúcemu napríklad z Orlového do Považskej Bystrice bude jedno, či nastúpi do prímestského modrého autobusu, alebo červenej MHD, vyjde ho to rovnako,“ vysvetlil predseda kraja.

Na prvojúlovom zastupiteľstve boli schválené aj projekty, ktoré chce krajská samospráva kofinancovať. V prvom prípade ide o projekt Krajského Centra voľného času, ktoré má vytvárať podmienky pre mládež v kraji. Ide o vznik nových centier pre prácu s mládežou, ktorých cieľom je znížiť počet nezamestnaných vo veku 15 až

30 rokov. Z celkovej hodnoty projektu takmer 350-tisíc eur župa prispeje čiastkou 30-tisíc eur.

V rámci programu Slovensko kraj požiadal o nenávratný finančný príspevok na projekt zníženia energetickej náročnosti župnej SOŠ technickej v Dubnici nad Váhom.

Projekt Čistý vodík = nové autobusy

Z Fondu spravodlivej transformácie bude spolufinancovaný projekt Čistý vodík, teda nákup desiatich autobusov pre prímestskú autobusovú dopravu v okresoch Partizánske a Prievidza. „Keďže ide o nízkoemisnú uhlíkovú dopravu, nijako to neovplyvní krajský rozpočet, spolufinancovanie viac ako desaťmiliónového nákupu je zo strany župy vo výške nula.“

Rovnakým spôsobom sú financované aj ďalšie tri projekty, pričom dva sa týkajú škôl. Župa podala projekt na modernizáciu Strednej odbornej školy v Novákoch, kde sa okrem stavebnej rekonštrukcie obnoví aj materiálo-technické zabezpečenie učební. Tieto zmeny majú zabezpečiť zvýšenie kvality a odbornosti vzdelávacieho procesu a celkovej atraktivity štúdia vrátane prepojenia jednotlivých odborov s ohľadom na trendy na trhu práce v transformujúcom sa regióne. Súčasťou projektu je vzdelávanie 10 pedagogických zamestnancov – učiteľov odborných predmetov. Ide o hĺbkové školenia týkajúce sa novo zakúpených technológií. „Mnohí odborní pedagogickí zamestnanci odchádzajú do dôchodku, preto potrebujeme novú generáciu. Sme si vedomí, že školský systém má

v porovnaní so súkromnou sférou hendikep, pokiaľ ide o adekvátne ohodnotenie takýchto odborníkov,“ povedal na brífingu po skončení zastupiteľstva trenčiansky župan. Zároveň predstavil ďalší školský projekt na hornej Nitre. Takmer trojmiliónový projekt má na Obchodnej akadémii v Prievidzi zabezpečiť vyššiu kvalitu a odbornosť vzdelávacieho procesu a prepojenie študijných odborov s trendmi na trhu práce s dôrazom na rozvoj regionálnej ekonomiky. Atraktivitu štúdia na škole by malo zvýšiť aj nové kreatívne a komunitné centrum.

Druhé kolo transformácie

Transformácia hornej Nitry znamená aj rekvalifikáciu zamestnancov Hornonitrianskych baní a Slovenských elektrární. Na úspešné prvé kolo nadväzuje ďalšie. Zatiaľ čo v úvodnom projekte sa rekvalifikovalo 430 zamestnancov baní, teraz to bude takmer 800. Keďže bane požiadali o navýšenie počtu o ďalšiu stovku ľudí, ovplyvní to aj zmenu rozpočtu projektu a výšku spolufinancovania. Celkový rozpočet národného projektu po navýšení počtu účastníkov je za všetkých partnerov viac ako 14 miliónov eur (pôvodne 12,4 milióna eur). Spolufinancovanie kraja vo výške 8 % predstavuje 177-tisíc eur, pričom pôvodné bolo schválené maximálne do výšky 168-tisíc eur.

Radovan Stoklasa

**Najbližšie
zasadnutie
krajského
zastupiteľstva
bude**

23. 9. 2024

FÓRUM TSK: ČO NA TO POSLANCI?

Karol Janas, primátor Považskej Bystrice, poslanec NR SR a TSK za okres PB

Vrátim sa ešte k minulému zastupiteľstvu, k nemocniciam. V našom regióne je to téma číslo jeden. Ľudia majú pocit, že chceme predať alebo prenajať naše nemocnice. Som zásadne proti. Najmä po tom, čo kraj za župana Bašku konečne investoval do nemocníc. Napríklad v Považskej Bystrici sú vysokoškolské záchranky, ktoré opäť vlastní nemocnica. Vybudovali sme nový diagnostický pavilón, CT, MR, ktoré budú určite ziskové. Zrekonštruovali sme operačné sály, oddelenia, otvárali sme stavbu na rekonštrukciu Jednotky intenzívnej starostlivosti a OAIM. Nemocnica opäťovne zriadila ambulancie, ktoré prinášajú zisk. Všetko je nastavené tak, aby sa Považskobystrická nemocnica dostala z červených čísel.

Eleonóra Porubcová, vicežupanka, poslankyňa TSK za okres PD, riaditeľka Gymnázia VBN v Prievidzi

Chcem oceniť výber vedúcej odboru školstva TSK. Je to človek z praxe, pričom je veľmi náročné mať pod sebou toľko stredných škôl a kultúrnych zariadení. Do problematiky sa jej podarilo

dostať v rekordne rýchлом čase. Zhostila sa toho okamžite a dokáže reagovať na akýkoľvek dotaz.

Jozef Božík, vicežupan, poslanec TSK za okres PE, primátor Partizánskeho a predseda ZMOS

Hoci sme spravili maximum, o dnešného dňa zaniklo desať ambulantných pohotovostí pre deti. Nikto to neriešil, my sme to otvorili na zastupiteľstve TSK, riešilo sa to pred komunálnymi aj parlamentnými voľbami. Napokon však prišlo k tomu, čo spomíname aj pri sociálnych službách. Kolabuje nám systém. A k desiatke zrušených detských pohotovostí nám k 1. novembru zanikne ďalších päť – medzi nimi aj u nás v Partizánskom. Či si to chceme alebo nechceme pripustiť, kľúčový problém nastal v momente, keď sa zdravotníctvo odštátnilo. Vznikli tri kategórie nemocníc – štátne, regionálne a mestské. Zo všetkých mestských nemocníc už ostali len dve. Jedna v Snine a druhá (hybrid) v Partizánskom. Ostatné zanikli alebo skončili v súkromných rukách.

Jozef Trstenský, vicežupan, poslanec TSK za okres NM

Zahrám sa na vizionára. O päť až desať rokov budú na Slovensku len štátne a súkromné nemocnice. Odštátnenie bolo danajským darom pre samosprávy. Štát

sa ich elegantne zbavil, hoci ich na plecia vznikajúcih krajov a nevyčlenil im na to žiadne peniaze. Ešte horšie ako to, čo sa stalo, je to, čo sa stane. Nebudeme mať lekárov a zdravotné sestry. Najmä keď si uvedomíme, koľko rokov majú súčasní lekári a že vzdelanie nového lekára, ktorý môže plnohodnotne slúžiť, trvá od začiatku až po atestácie dvanásť rokov. Čo sa týka ekonomiky našich nemocníc, stále tu vyskakuje otázka oddĺženia. Otázne je, dokedy štát bude nemocnice oddľžovať.

Peter Wolf, primátor Dubnice nad Váhom, poslanec TSK za okres IL

Primátor Dubnice nad Váhom požiadal o zapracovanie projektového zámeru mesta Dubnica nad Váhom týkajúceho sa prepojenia dvoch katastrálnych území mesta Dubnica nad Váhom, mesta Nová Dubnica z dôvodu zlepšenia dopravnej situácie.

Plán udržateľnej mobility (PUM) by mal byť dokument, ktorý strategicky zohľadňuje potreby regiónu vo vzťahu k doprave, k mobilitě. Čiže aj etapa - prepojenia dvoch katastrov Novej Dubnice a Dubnice nad Váhom, aspoň čo sa týka prvej časti z plánovanej komunikácie, je súčasťou tohto pripravovaného strategického materiálu. Nestavíme sa k tomu tak, že kraj, postaraj sa, keďže ide o cestu III. triedy, ale naopak, my proaktívne aj z hľadiska finančných prostriedkov vynaložených na zhotovenie projektovej dokumentácie, čo nie je najmenej a z hľadiska inžinieringu postupujeme kooperatívne aj s mestom Nová Dubnica. Chceme predísť tomu, aby projekt nedostal niekde stopku len na základe toho, že sa neobjavil, napr. niekde v nejakom strategickom dokumente, alebo niečo podobné, aby tam nebola nejaká kolízia potenciálne do budúcnosti. Nie je to dlhý úsek, predpokladaná hodnota zákazky na prvú časť je okolo 1,86 milióna eur, dokonca, čo sa výrazne podarilo znížiť oproti predpokladaným návrhom.

Gabriela Stoklasová

Fórum TSK

Máte podnet či námietku týkajúcu sa nášho Trenčianskeho kraja, alebo otázku pre niektorého zo súčasných župných poslancov? Sú vo vašom okolí témy z oblasti dopravy, školstva, zdravotníctva, sociálnych vecí či kultúry, ktoré vás trápia a neviete si s nimi dať rady? Je tu nová rubrika FÓRUM. Na email forum@trecinregion.sk odošlite tému a my vám čo najrýchlejšie sprostredkujeme odpoveď od kompetentných. Tešíme sa na všetky správy.

INVESTÍCIE DO TRENČÍNA ZA TAKMER 35 MILIÓNOV EUR

Trenčín sa stane v poradí druhým Európskym hlavným mestom kultúry na Slovensku. Samotný projekt bude mať veľký ekonomický a spoločenský dosah nielen na rozvoj mesta, ale aj celého regiónu.

Minister investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR Richard Raši priamo v Trenčíne informoval o vyhlásení novej výzvy, vďaka ktorej pôjde na rekonštrukciu a obnovu kultúr-

ných pamiatok v rámci EHKM Trenčín 2026 ďalších 14,3 mil. eur.

„O ich využití nerozhoduje ministerstvo, ale región sám. Zameriava sa najmä na obnovu budov, ako napr. Trenčianskeho hradu, synagógy, Verejnej knižnice M. Rešetku, galérie či Župného domu v Trenčíne. Ide o otvorenú výzvu, ktorá sa uzavrie v prípade vyčerpania alokovaných finančných pros-

triedkov,“ informoval minister.

Oprávnení žiadatelia sú mesto Trenčín, Trenčiansky samosprávny kraj, obce, Židovská náboženská obec Trenčín, Centrum pre rodinu Trenčín, o.z. a Ministerstvo obrany SR. Oprávneným územím je Mestská funkčná oblasť Trenčín.

„Výzva môže byť využitá na výstavbu, prístavby, nadstavbu, stavebné úpravy, budovanie či obnovu stavieb, napojenie

stavieb na inžinierske siete a v opodstatnených prípadoch aj reštaurátorské práce. Ďalej na obstaranie vnútorného a vonkajšieho vybavenia objektu, sadové a parkové úpravy v areáli a vo verejných priestoroch vrátane spevnených plôch a vnútroareálových komunikácií. Prostriedky z výzvy môžu byť použité aj na archeologický výskum v zmysle platnej legislatívy,“ doplnil minister. Spolu s výzvou z decembra minulého roka v objeme 20 mil. eur tak na projekt EHKM 2026 príde z Programu Slovensko 34,3 mil.eur.

POMÔCKY PRE STREDNÉ I ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Základné a stredné školy v Trenčianskom kraji sa zapájajú do projektu „Vzdelávanie pre ENV koordinátorov a pedagógov v TSK v oblasti environmentálnej výchovy“.

Školy na území kraja dostali potrebné didaktické pomôcky a zabezpečili kvalitné vzdelávanie pre pedagógov prostredníctvom zážitkových kurzov a exkurzií. „Zrealizovali sme prieskum stavu environmentálnej výchovy na školách v kraji.

Z týchto zistení sme pripravili projekt, ktorý sme podali na Environmentálny fond. Všetky aktivity projektu sme prispôbili reálnym potrebám pedagógov a EVVO koordinátorov v kraji,“ povedala Martina Kedrová, manažérka prípravy a implementácie projektov v oblasti environmentálnej výchovy župného úradu.

Učebné pomôcky dostalo 40 stredných a 100 základných škôl v kraji. Balíčky pomôcok,

prispôbené potrebám základných a stredných škôl, obsahujú metodické materiály, pracovné listy, leporelá, určovacie kruhy

a vizuálne pomôcky na identifikáciu drevín a listov. Žiaci a študenti sa tak môžu vzdelávať hravou a zážitkovou formou.

SKLÁRI A STROJÁRI MAJÚ NOVÉ DIELNE

Na púchovskej strednej škole, ktorá vznikla postupným spájaním štyroch odborných škôl, v uplynulom školskom roku vďaka financiam z Integrovaného regionálneho operačného programu otvorili prístavbu s modernými odbornými učebňami. Svoje vedomosti si tu v praxi budú overovať najmä gumári, elektrotechnici a strojár. Študenti Spojenej školy v Púchove v minulosti dochádzali na prax do partnerských spoločností, postupom času však v školskom areáli vznikli dielne pre strojár aj sklárov. Novú prístavbu s odbornými dielňami

mi otvorili koncom uplynulého školského roka. Vzniklo tu nové zázemie pre praktické predmety, dielne zamerané na gumársky priemysel a plastikárstvo. Ďalšie učebne boli

vybavené modernými technológiami, pre elektrotechnikov vzniklo pracovisko s tromi novými robotmi či IT učebňa s dvadsiatimi modernými počítačmi. Strojárska dielňa doplní

li drobným náradím.

„Dielne sú postavené pre potreby celej školy aj priemyslu v regióne. V rámci vzdelávania sa snažíme budovať dobré vzťahy a nové priestory sú našim ďalším dôvodom na úsmev,“ dodala riaditeľka Spojenej školy v Púchove Lenka Jancíková. Celý projekt stál viac ako 1,75 milióna eur a župa pracuje na tom, aby bol súčasťou veľkého projektu EDUTECH spolu s Fakultou priemyselných technológií v Púchove a dôležitými zamestnávateľmi regiónu.

SRDCE TRADÍCIÍ NA KOPANICIACH

Tentoraz sme s našou rubrikou spojili príjemné s užitočným. Turá Lúka je mestská časť Myjavy, ale svojou históriou a kultúrnym dedičstvom si napriek blízkosti okresného mesta zachováva dedinský ráz. Len na skok od Myjavy, v tesnom dotyku s ruchom mestského života, prichádzame do Turej Lúky, kde nás vítajú tradičné dožinkové slávnosti, ktoré pripravuje Centrum tradičnej kultúry. Jej uličkami sa presúvajú rodiny s deťmi, mladí i starší, ktorí si prišli vychutnať dedičstvo starých otcov a mám a poďakovať sa za tohtoročnú úrodu. Navôkol počuť nárečia z viacerých kútov Slovenska. „Nie, to bogany tu nebudú,“ odpovedá otec synčekovi tradičnou „trnaččinou“ na otázku, či tu zažije aj také dobrodružstvo. Následne mu vysvetľuje, čo sú dožinky a čo takéto podujatie

znamená. To je jedno z dôležitých posolstiev dožínok v Turej Lúke – odovzdávať tradície mladšej generácii. Blížime sa k oddychovému areálu Padelky, kde sa snúbi minulosť so súčasnosťou. V diaľke počuť tóny Dychovej hudby Myjavci. Prechádzame okolo dreveného kolotoča pre tých najmenších, ktorí sa s rodičmi pristavujú aj pri domácich zvieratkách – zajace, kačice, húsky, ovečky. Pre deti bolo v areáli pripravené tradičné detské ihrisko, minifarma i lesná pedagogika. Nechýbala ani výstava poľnohospodárskych strojov.

Medzitým sa nad betónovou plochou, kde poľovníci z PZ Turá Lúka pripravujú tunajšiu špecialitku – pečenú divinu, pripravujú ukážky tradičných poľných prác – žatvy a mlatby v podaní členov Folklórnej skupiny Kýčer z Turej Lúky

a Folklórneho súboru Kopa z Myjavy nazvané Kosí Jano, mláti Palo.

Medzi mladými je o kosbu veľký záujem, hoci počasie domácich trochu vytrápilo a

obilie bolo uľahnuté. To odrádza od súťaže tých starších. Mladí kosci oblečení v tradičných kopaničiarskych krojoch a dievčence s košíkmi plnými dobrôt vyťahujú jednu trefnú vetu za druhou. V debata pri starej mláťačke jeden vysloví vetu: „Nieкто to musel manažovať a nieкто musel piť.“ A už sa vyťahuje povestná myjavská slivovica. Nuž, aké by to boli dožinky bez tejto typickej prvej pomoci?

A ako prebieha súťaž? Kosí sa v priebehu jednej minúty, krokmerom sa odmeria dĺžka a ženy môžu pridať ešte päť bodov založením na stienku. Teraz to bude slabé, lebo je to uľahnuté. Je však prihlásených veľa detí. Ide o zábavu,“ prezrádza Štefan Duga, jeden z organizátorov, ktorý si poctivo zapisuje mená všetkých súťažiacich. Kosenie sa v Turej Lúke prenáša z generácie na generáciu. „Vždy sa pokosilo na stienku, ženy to poukladali na špagát, spravili sa snopky, odviezli sa k mláťačke a už sa mlátilo,“ pokračuje a dopĺňa tradičné porekadlo: „Kosa tupá, baba hluchá, do roboty chuť žiadna, ale kosec kosí, len tak ťuchá.“

Pre návštevníkov je pripravená aj školička spevu a tanca nazvaná De sme žali, tu sme

žali. V Padelkoch ešte pod názvom Na poli vrtkí a v tanci hybkí vystúpia Detský folklórny súbor Kopaničiarik zo ZUŠ Myjava a Folklórny súbor Kopaničiar.

To už sa vraciame späť do obce, kde sa v areáli Gazdovského dvora začína Koštovka páleného v réžii Občianskeho združenia Matejovec. Viacero stánkov v jeho okolí ponúka vychýrené kopaničiarske špeciality, najmä dobroty zo sliviek, ktorých je tento rok

požehnané. Nechýbajú košíkari a muži si môžu kúpiť tradičnú bielu košeľu s modrým vzorom.

Popoludní už folkloristi pripravujú dožinkové vence, aby s nimi prešli Turou Lúkou. V Gazdovskom dvore ich odo-

vzdali gazdovi, ktorý koscom za odmenu vystrojil tradičné pohostenie – oldomáš so zábavou a s tanečnými hrami.

Míňame jeden z unikátov Turej Lúky – evanjelický kostol, jednoloďovú klasicistickú stavbu s polygonálnym

ukončením presbytéria, bez veže, z rokov 1792 – 1793. V interiéri sa nachádza plochý strop a korýtková klenba. Empora je murovaná, trojramenná. Oltár v štýle luiséz s centrálnym obrazom Ježiš v Getsemanskej záhrade a bočnými sochami apoštolov Petra a Pavla pochádza z konca 18. storočia. Pri kostole stojí murovaná zvonica s ihlancovou helmou. Nemožno sa nepristaviť pri ďalšom lákadle, rodnom dome Dušana Jurkoviča, azda najslávnejšieho rodáka z Turej Lúky, architekta, ktorý sa podpísal pod výstavbu Mohyly Milana Rastislava Štefánika na Bradle a ktorého rukopis niesla i lanová dráha z Tatranskej Lomnice na Lomnický štít.

Peši narazíme aj na rímskokatolícky Kostol sv. Jána Nepomuckého. Jednoloďová renesančná stavba s polygonálnym ukončením presbytéria a predstavanou vežou z roku 1610 prešla obnovou v roku 2010. Nachádza sa tu aj murovaný organový chór. Najnavštevovanejším miestom aj mimo dožinkov je v Turej Lúke bezpochyby spomínaný Gazdovský dvor. Ide o typickú kopaničiarsku usadlosť z konca 19. storočia. V zrekonštruovanom objekte si môžu návštevníci vychutnať

tradičný spôsob života a bývania v myjavskom regióne. Privítajú vás gazda s gazdinou a ponúknu vám domácim bylinkovým čajom alebo chlebom s masťou. Inventár je autentický a

pochádza z a z darov obyvateľov Myjavy, Turej Lúky, Starej Myjavy, Brestovca, Rudníka, Vrbovíc a iných kopaničiarskych obcí. Aj takto sa snažia zachovať kus života našich predkov. Okrem dožinkov tu môžete zažiť kopaničiarsku svadbu, fašiangy, zabíjačku, šibačky, dupanie humna, vyskúšať si varenie slivkového lekváru, pripraviť slivkové gule alebo si obliecť tradičný myjavský kroj. Zastavujeme sa pri kamenom pomníku Turolúckej

vzbury pri ceste Myjava – Senica, na plochom výbežku nad riekou Myjavou, na mieste popravy miestnych evanjelických vzbúrencov. Domácich však niekoľkokrát preskúšala aj rieka Myjava. V roku 2010 mesto Myjava dokončilo polder so stálou vodnou hladinou na Svacenickom jarku. Aj vďaka blízkej cyklotrase si získal obľubu u turistov i verejnosti ako miesto na oddych. Vysadilo sa vyše 50-tisíc kusov nových drevín, rozšírilo sa koryto rieky, spevnili brehy, aby voda miestnych už nikdy neprekvapila.

Ak však jedného dňa navštívite Turú Lúku vy, určite vás prekvapí. Ale v dobrom. A

to nielen počas dožinkových slávností. Turá Lúka má totiž nádych kopaníc, doslovne je to srdce tradícií, ktoré sa oplatí navštíviť.

Nina Osvaldová,
Radovan Stoklasa

TOP HALUŠKY BEZ OBSLUHY

IBA V LETNEJ SEZÓNE, A TO IBA PRETO, ABY ZÁKAZNÍCI DLHO NEČAKALI

Salaš Viglaš prekvapil okrem tradičnej slovenskej kuchyne netradičným chodom zariadenia

Okolie Bojníc má svoje čaro. Táto časť regiónu hornej Nitry priťahuje návštevníkov rozprávkovou históriou Bojnického zámku, dotykom s prírodou spájajúcou cyklotrasy a turistické chodníčky, kúpeľným odpočinkom a rôznymi ďalšími aktivitami, ktoré má v ponuke. Ako huby po daždi sa tu však rodia aj nové gastronomické prevádzky, ktoré taktiež stoja za obdiv a návštevu.

S predchádzajúcim konštatovaním môžeme len súhlasiť, pretože sme opäť vyrazili na našu „pátraciu akciu“ za dobrým jedlom – vybrali sme sa na koštovku, aby sme spoznali

a objavili, čo nové, dobré i chutné ponúka srdce hornonitrianskeho regiónu.

Sme na mieste. Salaš Viglaš je typický slovenský salaš a s jeho majiteľom sa stretávame už po druhýkrát. Patrik

Kucka je pánom nielen salaša, ale aj známeho bojnického penziónu a reštaurácie Meridia, ktorú sme vám pred niekoľkými rokmi predstavili práve v tejto rubrike.

„Sme ešte len na začiatku, máme viacero alternatív, kam sa uberať. Istý je len základný koncept salaša – prezentovať sa kvalitným jedlom, obsluhou v duchu slovenskej kultúry a tradičnej gastronómie. Vždy sa musíte prispôbiť klientele, návštevnosti ľudí, ich chutiam. Táto skúsenosť umožní realizovať ďalšie nápady tak, aby mali zmysel. Keďže sme tu len krátko, nevieme detailne predvídať, ako bude vyzeráť zimná sezóna či iné obdobia, lebo všetko závisí od návštevníkov. A my sme tu pre nich. Napriek tomu netlačíme na pílu, čas všetko ukáže,“ prezradil Patrik Kucka.

Jedny halušky na tácke, prosím!

Okrem toho, že Viglaš je ďalšou gastronomickou novinkou s tradičnou slovenskou kuchyňou, zaujímavý je aj spôsobom obsluhy. Nejde o klasickú prevádzku a pokiaľ máte chuť na bryndzové halušky, k stolu si ich priniesiete sami. Vo vnútri si objednáte, takmer vôbec nečakáte a halušky máte za desať minút zjedené.

Vigláš je novinkou na trhu. Napriek tomu, že majitelia dostali kľúče od salaša na konci mája, prvého júna už ot-

Čo sme okoštovali?

- Bryndzové halušky
- Košovská pochúťka – zemiaková placka s bravčovým mäsom
- Kačacie stehno s knedľou a kapustou

„Pre mnohých je tento systém niečo nové, atypické, keďže nie sme v bufete, ale v reštaurácii. Nuž, sto ľudí, sto chutí. Niekomu sa to páči, niekomu zas nie, no z môjho pohľadu ide o rýchly a efektívny spôsob, ako sa dobre najesť,“ doplnil majiteľ. Jednou z hlavných myšlienok táckového systému je ušetriť čas hosťom i personálu. Hoci ide o netradičný spôsob obsluhy, jedlo si vychutnáte na tradičnej drevenej terase s dreveným stolovaním a do toho si zapievate aj slovenskú ľudovku.

Na Slovensku po slovensky

Keďže ide o typický slovenský salaš, ponuka jedál je klasická slovenská. Jedálny lístok sa skladá najmä z tradičných špeciálov, ako sú bryndzové halušky, placky, strapačky, vyprážaný syr, kuracie či kačacie stehno, vyprážaný rezeň. Sladkou alternatívou sú napríklad lievance. „V súčasnosti sa pokúšame vylepšiť menu. Vzorec je jednoduchý – to, čo najviac chutí, sa nemení. Naším cieľom je zamerať sa výhradne na slovenské pokrmy. Práve preto sa nepúšťame do sezónneho menu – tradičné špeciality sa totiž dajú jesť po celý rok,“ doplnil.

Do dreva vytesané

Okrem dobrého jedla nás zaujal neprehliadnuteľný areál, ktorý zdobi drevené detské ihrisko s množstvom preliek a do dreva vytesaných rozprávkových postavičiek. Popri ihrisku sa nachádza aj altánok, kde sú umiestnené drevené sochy. Niektoré z nich sa zrodili priamo na tomto mieste. „Raz za čas tu usporadúvame menšie rezbárske akcie. Zvyčajne ide o dvojdnové vystúpenie. Umelci – rezbári z rôznych kútov Slovenska prídu a prezentujú svoje remeslo. Vyrezávajú zväčša detské rozprávkové postavičky, ako sú Maťko a Kubko alebo deduško Večerniček. Sú to milé podujatia obohacujúce atmosféru salaša,“ podotkol.

Hudba budúcnosti

S výnimkou reštaurácie má salaš aj niekoľko ubytovacích jednotiek. „Máme tu štyri izby, z toho sú dva apartmány. Problém je, že ubytovacia časť nie je navrhnutá podľa našich predstáv. Možno ju v budúcnosti zdokonalíme a skvalitníme. Ďalšou možnosťou je, že ubytovacie priestory nakoniec využijeme pre personál. Stále nie sme rozhodnutí, ale na premýšľanie máme zatiaľ čas,“ ozrejmil.

Salaš Viglaš má veľký gastronomický potenciál. Hoci ponúka klasickú slovenskú kuchyňu, líši sa od iných prevádzok. Samooobslužný systém reštaurácie je možno atypický, no stojí za návštevu. Isté je, že najesť sa tu dá kvalitne a chutne. Podľa hesla sýty hladnému neverí je naozaj jedno, či vám jedlo prinesie obsluha, alebo si ho o desať minút skôr vyzdvihnete sami. Podstatná je kvalita na tanieri. A tá na salaši Viglaš nechýba.

Nina Osvaldová

Kvalita jedla: ★★★★★
 Lokalita: ★★★★★
 Prostredie: ★★★★★
 Kreativita/nápad: ★★★★★
 Obsluha: ★★★★★
 Celkový dojem: ★★★★★

5/5

TURISTICKÁ VÝZVA AŽ DO KONCA SEPTEMBRA

„Batoch plný zážitkov!“ je letná turistická výzva Krajskej organizácie cestovného ruchu Trenčín región. Hoci leto máme za sebou, organizátori letnú súťaž naplánovali až do konca septembra. Prijemné počasie skorej jesene je totiž ako stvorené na výlety a turistiku.

Okrem zážitkov a spoznávania

kútov Trenčianskeho kraja máte možnosť vyhrať zaujímavé ceny. Pravidlá sezónnej turistickej súťaže sú jednoduché a zvládne ich každý. Pripravte sa na sedem výletov, ktoré si vychutnajú jednotlivci aj rodiny s deťmi. Na-

chystajte si hrací plán, v ktorom sú nasledujúce turistické body, a vyberte sa na cestu.

V cieľi každého výletu stačí nájsť QR kód, naskenovať ho a unikátny piktogram prekresliť do herného plánu. Vyplnený si ho vymeníte za originálne tričko a

stanete sa súčasťou žrebovania o zaujímavé ceny.

VIAC INFO:

Vyhliadková veža Kamenec

Len minulý rok na myjavských kopaniciach, na vrchu Kamenec, vyrástla nová rozhľadňa. Z výšky 4,4 metra si vychutnáte výhľad na hrad Branč, Veľkú Javorinu a celý kopaničiarsky región.

Cyklovýlet na prírodné kúpalisko Zelená voda

Či už sa vyberiete z Hornej Stredy alebo z Trenčína, Vážska cyklomagistrála vás na dvoch kolesách zavedie do Nového Mesta nad Váhom, len na skok od prírodného kúpaliska, kde sa budete cítiť ako na dovolenke. Rekreačná oblasť Zelená voda vás zláka na oddych na piesočnej pláži, ale aj adrenalín v podobe windsurfingu, kajakingu či vodných bicyklov.

Slimačí vodopád

K vodopádu vedie cesta z krásnych Trenčianskych Teplíc po červenej a následne zelenej značke. Dĺžka trasy je približne 3,5 km a cesta vám zaberie asi 1,5 hod. Nemusíte sa však báť, výlet je ideálny pre celú rodinu a zvládne ho naozaj každý. Približne v polovici cesty, pri chate, nájdete príjemné posedenie s ohniskom, kde si môžete oddýchnuť.

Dračia studňa

Hrôzostrašný drak, ktorý sa usadil na skale nad Krivoklátom, po sebe zanechal stopy v podobe Dračej studne. Tečúce vodopády a najväčšie ložiská travertínu v strednej Európe sú štvrtou zastávkou na trase lesníckeho náučného chodníka Bolesov – Krivoklát.

Partizánska jaskyňa

Manínska tiesňava je najužším kaňonom v strednej Európe. Ponad ňu vedie chodníček, ktorý vás dovedie k Partizánskej jaskyni dlhej až 21 m a starej 130 mil. rokov. Využívali ju partizáni, no aj dnes má svojich stálych obyvateľov. Usídlili sa v nej netopiere.

Rodný dom Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v Uhrovci

Nenápadná obec, ktorá dala Slovensku veľa. V rovnakom dome sa tu narodila dvojica významných Slovákov – Ľudovít Štúr a Alexander Dubček. Je to náhoda? Návšteva Uhrovca vám odpovie na všetky otázky.

Hrad Sivý Kameň

Z legendami opradeného Sivého Kameňa z 13. storočia zostali už len pozostatky. Krásne výhľady z andezitovej homole a množstvo chránených druhov, ktoré robia toto miesto ešte viac jedinečným, tu však nájdete stále.

SEPTEMBER 2024 – OKTÓBER 2024

KAM ZA KULTÚROU?

Termín: 1. júl – 17. november 2024

Názov: Čaro objavovania – Od hieroglyfov k Tutanchamónovi
Miesto konania: Trenčiansky hrad, budova kasárne
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: 1. august – 17. november 2024

Názov: výstava: Barbora Celjská
Miesto konania: Trenčiansky hrad, Barborin palác
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: 16. august – 30. september 2024

Názov: 80 SNP
Miesto konania: Trenčiansky hrad
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: júl – november 2024

Názov: 19. storočie v portréte
Miesto konania: SNM - Múzeum BOJNICE
Web: www.bojnicecastle.sk

Termín: do 30. november 2024

Názov: Výstava fotografií SOKOLIARI
Miesto konania: Zámocký park, hradný múr, SNM - Múzeum Bojnice
Web: www.zerola.sk

Termín: 1. september 2024

Názov: Muzikál Frida
Miesto konania: Amfiteáter Trenčianske Teplice
Web: www.teplice.sk

Termín: 1. september 2024

Názov: Prváčikovia v zoo
Miesto konania: Národná zoologická záhrada Bojnice
Web: www.zoobojnice.sk

Termín: 1. september 2024

Názov: Bez rozdielov
Miesto konania: Hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 1. september 2024

Názov: Obrázky zo Slovenska
Miesto konania: Huňadyho sála zámku Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 1. september 2024

Názov:
Miesto konania: Kostolec
Web: www.pospb.sk

Termín: 3. september – 2. október 2024

Názov: Čipky tvorené srdcom a časom – Autorská výstava Kataríny Vozárikovej a Jarmily Fabianovej
Miesto konania: Výstavné priestory Trenčianskeho samosprávneho kraja
Web: www.tnos.sk

Termín: 5. september 2024

Názov: RND a SEUK – Ako som vstúpil do seba
Miesto konania: KD Samka Duďka
Web: www.myjava.sk

Termín: 6. september 2024

Názov: Hľadanie koreňov: Oldřich Tichý – Juraj Krajčo
Miesto konania: Výstavná sieň MsKS Nové Mesto nad Váhom
Web: www.msks.sk

Termín: 6. – 7. september 2024

Názov: Výstava húb
Miesto konania: Kino Mier v Považskej Bystrici
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 6. – 8. september 2024

Názov: Pri Trenčianskej bráne
Miesto konania: Mierové námestie v Trenčíne
Web: www.visit.trencin.sk

Termín: 7. september 2024

Názov: Medzinárodný deň supov a Svetový deň čistého ovzdušia
Miesto konania: Národná zoologická záhrada Bojnice
Web: www.zoobojnice.sk

Termín: 7. september 2024

Názov: Železný hasič
Miesto konania: Hurbanovo námestie
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 7. september 2024

Názov:
Miesto konania: Domaniža
Web: www.pospb.sk

Termín: 7. september 2024

Názov: Hor sa na Baske na bicykli
Miesto konania: chata Baske
Web: www.teplice.sk

Termín: 7. – 8. september 2024

Názov: Hradný pán Štibor
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 7. – 8. september 2024

Názov: Smradľavá história hygieny
Miesto konania: Čachtický hrad

Web: www.cachtickyhrad.eu

Termín: 8. september 2024

Názov: Trenčiansky polmaratón
Miesto konania: Dom Armády, Trenčín
Web: www.trencianskypolmaraton.sk

Termín: 13. september 2024

Názov: Miro Durža – veselý i vážny /karikaturista, maliar, kresliar, grafik.../
Miesto konania: Galéria kresleného humoru Nové Mesto nad Váhom
Web: www.msks.sk

Termín: 13. september 2024

Názov: Baterkové nočné prehladky
Miesto konania: Trenčiansky hrad
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: 13. – 15. september 2024

Názov: Novomestský jarmok
Miesto konania: Námestie Slobody Nové Mesto nad Váhom
Web: www.nove-mesto.sk

Termín: 14. september 2024

Názov:
Miesto konania: Kvašov
Web: www.pospb.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: Remeslá a tradície nás spájajú
Miesto konania: Trenčiansky hrad, južné opevnenie, Čerešňový sad
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: DIVO Pumptrack preteky
Miesto konania: Pumptrack, Park pod Juhom v Trenčíne
Web: www.divozdruzenie.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: Fragile & Mária Cirová
Miesto konania: Kino Mier Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: 25. výročie založenia FS Senioreklub Družba Trenčín
Miesto konania: KD Trenčianska Turná
Web: www.tnos.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: Bojnický festival poctivých vín 2024
Miesto konania: centrum mesta Bojnice
Web: www.bojnicevino.sk

Termín: 14. september 2024

Názov: Brose Night Run Prievidza 2024 a Majstrovstvá Slovenska v cestnom behu na 10 km
Miesto konania: Prievidza
Web: www.prievidzabeha.sk

Termín: 14. – 15. september 2024

Názov: Dni mesta Trenčianske Teplice
Miesto konania: Kúpeľné námestie v Trenčianskych Tepliciach
Web: www.teplice.sk

Termín: 14. – 15. september 2024

Názov: Beckovská Madona
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 14. – 15. september 2024

Názov: Dubnické hody
Miesto konania: Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 15. september 2024

Názov:
Miesto konania: Stupné
Web: www.pospb.sk

Termín: 16. september – 4. október 2024

Názov: Rok slovenských zien v národnom hnutí
Miesto konania: Zemianske Podhradie
Web: www.tnos.sk

Termín: 20. september 2024

Názov: Bavi nás baví! Vás!
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 20. september 2024

Názov: Trenčiansky kat a bosorky odsúdené v Trenčíne
Miesto konania: Knižnica M. Rešetku - Hasičská
Web: www.visit.trencin.sk

Termín: 20. september 2024

Názov: 28. Považskobystrický jarmok
Miesto konania: centrálna mestská zóna Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 20. september 2024

Názov: Trenčiansky kat a bosorky odsúdené v Trenčíne
Miesto konania: Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne (Hasičská 1)
Web: www.vkmr.sk

Termín: 21. september 2024

Názov: Rozprávky pre neposlušné deti a ich starostlivých rodičov
Miesto konania: Klub Lúč (Mierové námestie 17, Trenčín)
Web: www.vkmr.sk

Termín: 21. september 2024

Názov: Povedz mi, čo čítaš a ja ti poviem, kto si...
Miesto konania: Klub Lúč (Mierové námestie 17, Trenčín)
Web: www.vkmr.sk

Termín: 21. september 2024

Názov: Časovka na Bradlo – Memoriál Jána Noska
Miesto konania: Námestie gen. M. R. Štefánika v Brezovej pod Bradlom
Web: www.cykloklub.sk

Termín: 21. – 22. september 2024

Názov: Zakliate kráľovstvo
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 22. september 2024 o 15.00 h a 19.00 h

Názov: KLIMAKTERIUM 2
Miesto konania: Kultúrne centrum Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 22. september 2024

Názov: Marta Sládečková, Barbora Kardošová: Ako sa rodi audiokniha...?
Miesto konania: Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne (Hasičská 1)
Web: www.vkmr.sk

Termín: 23. september 2024

Názov: Pi čaj miláčik!
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 25. september 2024

Názov: MalinyJAM
Miesto konania: Spoločenský dom Nové Mesto nad Váhom
Web: www.msks.sk

Termín: 25. september 2024

Názov:
Miesto konania: Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici
Web: www.pospb.sk

Termín: 26. september 2024 / 17.00 h

Názov: Jemen očami Martina Durkoviča
Miesto konania: Verejná knižnica M. Rešetku v Trenčíne (Hasičská 1)
Web: www.vkmr.sk

Termín: 26. – 27. september 2024

Názov: Dni európskeho kultúrneho dedičstva
Miesto: Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
Web: www.muzeumpd.sk

Termín: 26. – 28. september 2024

Názov: Horomil fest
Miesto konania: Kino Mier Považská Bystrica
Web: www.horomilfest.sk

Termín: 23. – 29. september 2024

Názov: 6. ročník Filmového festivalu pre deti a mládež CINEDU
Miesto konania: Kino Považan Nové Mesto nad Váhom
Web: www.cinedu.sk

Termín: 28. september 2024

Názov: Kúpeľný duatlon
Miesto konania: Kúpeľné námestie v Trenčianskych Tepliciach
Web: www.teplice.sk

Termín: 28. september 2024

Názov: Tajomstvo Čachtického chotára
Miesto konania: Čachtický hrad
Web: www.cachtickyhrad.eu

Termín: 28. september 2024

Názov: Country Babie leto Bojnice
Miesto konania: Kultúrne centrum Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 28. september 2024

Názov: Koncert skupiny Progres
Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko, Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk

Termín: 28. – 29. september 2024

Názov: Rytieri neba
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 29. september 2024

Názov:
Miesto konania: Kúpele Nimnica
Web: www.pospb.sk

Termín: 29. september 2024

Názov: Šmolkovia
Miesto konania: Kino Mier Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 1. október 2024

Názov: Sobášny list
Miesto konania: Kino Mier Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 2. október – 6. november 2024

Názov: Atlas príbehov • Autorská výstava Jána Koválik
Miesto konania: Výstavné priestory Trenčianskeho samosprávneho kraja
Web: www.tnos.sk

Termín: 3. október 2024

Názov: Deň motýľov
Miesto konania: Národná zoologická záhrada Bojnice
Web: www.zoobojnice.sk

Termín: 4. október 2024

Názov: Svetový deň zvierat
Miesto konania: Národná zoologická záhrada Bojnice
Web: www.zoobojnice.sk

Termín: 5. október 2024

Názov: Jesenné stretnutie na Grófovci
Miesto konania: Vrch Grófovec
Web: www.teplice.sk

Termín: 5. október 2024

Názov: TEDxTrenčín 2024: Hranice
Miesto konania: Hviezda
Web: www.visit.trencin.sk

Termín: 5. - 6. október 2024

Názov: Legendami opradený hrad
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 8. október 2024

Názov: Husľové romantické minúty
Miesto konania: Výstavná sieň MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 9. október 2024

Názov: Konferencia autizmus od a po z na Slovensku
Miesto konania: Posádkový klub Trenčín (ODA)
Web: www.autis.sk, www.tnos.sk

Termín: 8. – 25. október 2024

Názov: Tvorivý svet seniorov
Miesto konania: Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici
Web: www.pospb.sk

Termín: 11. október 2024

Názov: Burčiakov jarmok
Miesto konania: Kúpeľné námestie v Trenčianskych Tepliciach
Web: www.teplice.sk

Termín: 11. – 12. október 2024

Názov: Tradičný báňovský jarmok
Miesto konania: Nám. L. Štúra a ul. Hviezdoslavova, Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk, www.jarmok.kulturabn.sk

Termín: 12. október 2024

Názov: 25. výročie DFS Korička Trenčín
Miesto konania: Posádkový klub Trenčín
Web: www.kornicka.sk, www.tnos.sk

Termín: 12. október 2024

Názov: Beh od hradu k hradu
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.trencianskypolmaraton.sk

Termín: 12. október 2024

Názov: Jarek Nohavica
Miesto konania: Mestská športová hala, Považská Bystrica
Web: www.nohavica.cz

Termín: 12. - 13. október 2024

Názov: Tekvicový candrbál
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 13. október 2024

Názov: Trenčianska bežecká liga 9. ročník
Miesto konania: Kúpeľné námestie v Trenčianskych Tepliciach
Web: www.teplice.sk

Termín: 14. október 2024

Názov: Kapitán Skvělouš
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 14. október 2024

Názov: Remeslá nás spájajú
Miesto konania: Čerešňový sad v lesoparku Brezina
Web: www.visit.trencin.sk

Termín: 15. október 2024

Názov: Fiha tralala – Koleso šťastia
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 15. október 2024

Názov: Radošinské naivné divadlo – Deti doby
Miesto konania: Kultúrne centrum Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 19. október 2024

Názov: Kráľovstvo svetlosov
Miesto konania: Trenčiansky hrad
Web: www.trencianskyhrad.sk

Termín: 19. október 2024

Názov: Príbehy na stenách: Ilustrácie ožívajú
Miesto konania: Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne
Web: www.gmab.sk

PRÍBEH ČISTOTY
v Dubnickom múzeu

prerозprávaný pomocou zbierkových predmetov v kontexte doby

Výstavu pripravilo Dubnické múzeum m. r. o. v spolupráci s Múzeom historických nočníkov a toaliet v Prahe, Múzeom mesta Bratislava, Považským múzeom, Trenčianskym múzeom v Trenčíne a umelcom Ladislavom Čarným.

29.8. 2024 - 6.1. 2025

DUBNICA NAD VÁHOM | dubnické múzeum DUBNICA NAD VÁHOM | MARPEX | info: mic@dubnica.eu. 0948 117 063

Termín: 19. - 20. október 2024

Názov: Naprieč dejinami – stredoveký hrad
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 27. október 2024

Názov: Dušičkový karneval
Miesto konania: Kultúrne centrum Bojnice
Web: www.kcbojnice.sk

Termín: 16. október – 19. december 2024

Názov: 160. výročie Matice slovenskej
Miesto konania: Vaďovce, Stará Turá, Nové Mesto nad Váhom
Web: www.tnos.sk

Termín: 17. október 2024

Názov: Záhorienka
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 18. október 2024

Názov: Workshop paličkovanej čipky s Katkou Vozárikovou
Miesto konania: Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne
Web: www.tnos.sk

Termín: 20. október 2024

Názov: Sancta Maria
Miesto konania: Kostol sv. Štefana Uhorského kráľa
Web: www.teplice.sk

Termín: 20. október 2024

Názov: POVAŽSKÁ HITPARÁDA
Miesto konania: Kino Mier v Považskej Bystrici
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 25. október 2024

Názov: Nebožka svokra
Miesto konania: Divadelná sála MsKS
Web: www.msks.sk

Termín: 26. október 2024

Názov: 2:22 Príbeh duchov
Miesto konania: Kino Mier Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

Termín: 26. - 27. október 2024

Názov: Stridzie dni v našej tradícii
Miesto konania: hrad Beckov
Web: www.hrad-beckov.sk

Termín: 31. október 2024

Názov: Návraty do Nového Mesta nad Váhom
Miesto konania: Výstavná sieň MsKS
Web: www.msks.sk

VIAC POZVÁNOK NÁJDETE NA
WWW.TRENCINREGION.SK

ZO SKÝCOVA DO UHERIEC AKO PO NOVOM KOBERCI

Vodiči využívajúci horský príchod na hranici Trenčianskeho a Nitrianskeho kraja, ktorý spája okresy Partizánske a Zlaté Moravce, sa dočkali. Cesta, po ktorej jazdia, totiž prešla rozsiahlou rekonštrukciou a ukončila problémy so zosuvmi, s odvodnením či rozpadajúcim sa asfaltom.

Viaceri sa zhodujú, že miestami úplne nová cesta II/511 Veľké Uherce – Skýcov je majstrovským dielom. Výsledok práce dvoch zhotoviteľov prináša komfortnejšie, ale najmä bezpečnejšie cestovanie.

Po zrekonštruovanej ceste budú môcť prechádzať aj ťažšie vozidlá – do 12 ton. Pre zlý stav vozovky tu doteraz boli dopravné obmedzenia pre nákladné autá do 7,5 tony. Vďaka finančným prostriedkom z eurofondov, zo župného rozpočtu a úverovým zdrojom sa Trenčianskemu samosprávnemu kraju podarilo zrekonštruovať 3 etapy tejto frekventovanej cesty. „Celkom

12 kilometrov, ktoré tvoria tieto 3 etapy, stálo 16 miliónov eur s DPH. Z toho 11 miliónov eur župa získala z eurofondov, 4 milióny sme si zobrali úver, ktorý budeme splácať 15 rokov, a milión eur boli vlastné zdroje,“ vysvetlil trenčiansky župan Jaroslav Baška.

Finančne, ale aj technologicky najnáročnejšou bola 3. etapa, ktorá si vyžiadala úplnú uzávierku cesty od mája minulého roka. „My stavbári máme radi, keď sa veci robia tak, ako treba. Táto rekonštrukcia cesty je toho

názorným príkladom. Keď v spolupráci objednávateľa a projektanta vznikne projekt, ktorý komplexne odstráni všetky problémy jestvujúcej cesty,“ povedal za zhotoviteľa 3. a 4. etapy, spoločnosť EUROVIA SK, a.s., generálny riaditeľ Róbert Šinály. „Na tomto úseku sa vykonala komplexná rekonštrukcia celej konštrukcie vozovky a podložia.

Zrealizovali sme 3 km železobetónových stabilizačných dosiek, nové odvodnenie, zrekonštruovali priepusty popod cestu a inštalovali nové stavebno-bezpečnostné prvky,“ doplnil s tým, že práce na tejto etape v dĺžke takmer 5 km trvali približne 300 dní. Rukami toho istého zhotoviteľa prešla aj rekonštrukcia 4. etapy, ktorá vedie až po hranicu s Nitrianskym samosprávnym krajom. V rámci nej bol opravený úsek v dĺžke viac ako 3,4 km.

Zhotoviteľom 1. etapy bola spoločnosť Colas Slovakia, a.s. „Náš úsek bol v dĺžke bezmála 3,5 km, od križovatky ciest I/64 a II/511 po koniec obce Veľké Uherce. Na tomto úseku sme zrealizovali výmenu asfaltového povrchu, pokládku geomreží, zrekonštruovali sme rýmsy na dvoch mostných objektoch, v obci sme inštalovali dva stacionárne merače rýchlosti a vymenené bolo aj trvalé dopravné značenie,“ povedal za zhotoviteľa Peter Galbavý. Všetky práce stihla spoločnosť za 50 dní. „Táto investícia, ktorá bola zrealizovaná v okrese Partizánske, je najväčšou investíciou kraja v rámci cestnej infraštruktúry. Na vyhladke v rámci 3. etapy tejto cesty by sme v budúcnosti chceli v spolupráci s motokármi osadiť symbol, nazývame ho Dávidkove krídla podľa mladého športovca, ktorý minulý rok prehral boj s rakovinou, aby držal ochrannú ruku nad všetkými motoristami. Aby sa správali zodpovedne, dávali si na seba

OPRAVY CIEST POKRAČUJÚ REZKÝM TEMPOM

Prázdninovú letnú premávku využili cestári z TSK na opravu viacerých ciest v kraji. V priebehu dvoch týždňov opravili až 39 úsekov v rozsahu 35 kilometrov naprieč všetkými okresmi kraja.

Župa na to z rozpočtu vyčlenila viac ako sedem a pol milióna eur. „Oprava spočíva vo vyfrézovaní asfaltovej vrstvy, zarovnaní vozovky, vyčistení priekop, realizácii spojovacieho postreku a pokládke finálnej vrstvy v hrúbke 50 mm,“ vysvetlil krajský poslanec Milan

Panáček.

„Úseky boli vybrané podľa Cestnej databanky v závislosti od ich stavebno-technického stavu a akceptovali sa aj požiadavky primátorov miest a starostov obcí,“ vysvetlil riaditeľ Správy ciest TSK Radovan Karkuš. Jeden úsek si vyžadoval aj úplnú uzávierku cesty, a to v okrese Partizánske medzi Bošanmi a Chynoranmi. V teréne bolo počas dvoch týždňov naraz 10 strojných zostáv, teda asi sto ľudí.

pozor a jazdili tak, aby nikoho iného neohrozovali,“ povedal podpredseda kraja a primátor Partizánskeho Jozef Božik.

K úplnej spokojnosti chýba kraju zrekonštruovať už len poslednú, 2. etapu tejto cesty nad Veľkými Uhercami, a to v dĺžke 2,5 km. Aktuálne župa pripravuje novú projektovú dokumentáciu, finančné prostriedky bude žiadať z Programu Slovensko.

Milan Petřík

Píše sa rok 1893 a na stohu slamy v dedine Horša, dnešnej časti Levíc, zomrel Ján Pevný. Miestni ho tu pochovali, brat Adam mu zhotovil pieskovecový pomník. Uplynulo presne stotridsaťjeden rokov a pomník, pamiatka na významného rodáka, sa dostal do Rozvádz, dnešnej časti Trenčianskych Stankoviec. Ján Pevný bol uznávaný majster organár, ktorého služby si objednala aj Adela Ostrolúcka.

Prvý dotyk s mechmi organu zažil Ján Pevný v evanjelickom kostole vo vtedajších Malých Stankovciach. Za organára a ladiča sa vyučil v Krnove, svoje zručnosti uplatnil na každej fare či šľachtickom dvore. „Najznámejším organom, ktorý mal v rukách, bol organ Adely Ostrolúckej,“ hovorí Vendelín Sedláček z Rozvádz z Trenčianskych Stankoviec, kam sa podarilo vrátiť náhrobný pomník majstra organára z čias štúrovcov. Básnik a národný buditeľ Mi-

chal Kišš dokonca svojmu priateľovi zložil na pomník báseň. O hrob sa celé roky starali obyvatelia.

Horša, po všetkých súhlasech päťstokilový náhrobný kameň v roku 2024 presťahovali „domov“ a podľa pokynov pamiatkarov zrekonštruovali.

„Štúrovskú básničku už takmer nebolo vidieť, tak sme ju osadili zvlášť na tabuľku,“ vysvetľuje súčasník a dodáva, že okrem opráv organov bol majster Pevný aj zručný konštruktér.

„Dokonca aj v Národných novinách o ňom písali. So svojim spoločníkom Františkom Vlčkom zo Sedličnej (dnes tiež časť Trenčianskych Stankoviec; pozn. red.) zostrojili rýchlobežku, vtedajší bicykel, a prešli na nej až do Martina. Mali aj dielňu na výrobu mláťačiek,“ pokračuje vo vyratúvaní úspechov rodákov Vendelín Sedláček.

Osobnosti pri ovocnej aleji

S obcou Trenčianske Stankovce je prepojených množstvo zaujímavých osobností, aj keď nie všetci sa tu narodili či žili. Ľudí, ktorých si ctia, predstavujú v prírodnej galérii, ktorú vytvorili pri nedávno založenej ovocnej aleji.

„Medzi takýmito osobnosťami je napríklad katolícky kňaz z Veľkých Stankoviec Štefan Závodník, zakladateľ protialkoholického spolku v Uhorsku a významný slovenský včelár.

Medzi významné osobnosti Stankovčania zaradili aj Ifigénium de Harcourt, poslednú majiteľku Trenčianskeho hradu. Jej otec daroval miestnym pozemok, kde je dnes cintorín. Zeman František Rozvadský bol zas vo svojich pätnástich rokoch v nemeckej Kostnici, keď tam upálili Jána Husa. Dokonca ho Alois Jirásek opísal vo svojom románe Psohlavci. S Trenčianskymi Stankovcami je spätý aj tretí najstarší cestopis zo Slovenska – Váznenie, vyslobodenie a putovanie Jána Simonidesa a jeho druha Tobiáša Masníka. Masník bol evanjelický farár z Malých Stankoviec, ktorý bol počas reformácií odsúdený a v cestopise opisuje galeje z Janova do Ríma a odtiaľ do Benátok, kde ho vykúpil nemecký obchodník,“ predstavuje Vendelín Sedláček niekoľko osobností, ktoré sú vystavené v prírodnej galérii na okraji obce. Verí, že si ju obľúbia aj žiaci z neďalekej základnej školy a spoznajú tak časť svojej histórie.

Barbora Jurenová

KOMPLETNÁ DIAGNOSTIKA POD JEDNOU STRECHOU

Centrum diagnostiky v areáli župnej nemocnice v Považskej Bystrici má už všetky diagnostické prístroje pod jednou strechou. Najnovšie kraj investoval viac ako 2 milióny eur do magnetickej rezonancie, ktorá je absolútnou špičkou v rámci prístrojov tohto typu.

Pacientom sa skráti čakacie lehoty a vyšetrit' ich môžu aj

priamo počas hospitalizácie v nemocnici. „Z nášho portfólia ide o najvýkonnejší celotelový prístroj – špičkovú technológiu. Obsahuje prvky ako dýchacie senzory, ktoré snímajú respiráciu pacienta, EKG senzory, ktoré bez káblov snímajú činnosť srdca,“ za dodávateľa zariadenia vysvetlil Radoslav Kaminický.

Prístroj disponuje unikátnou technológiou v podobe rádiových frekvenčných cievok, čo umožňuje kvalitnejšie a rýchlejšie vyšetrenie. „Pre neurologické a neurochirurgické indikácie je to absolútna špička vo svete,“ dodal. „Čo sa týka zobrazenia celého tela, jeho výpovedná hodnota je dokonalá. Dokáže nasnímať všetky časti od kĺ-

bov cez kosti, mäkké štruktúry, brucho, hrudník až po hlavu,“ doplnil riaditeľ nemocnice Igor Steiner. Dobrou správou je, že na tomto pracovisku budú vyšetrovať aj detských pacientov. V nemocnici sa začala rozsiahla rekonštrukcia dvoch oddelení, ktoré poskytujú zdravotnú starostlivosť kriticky chorým pacientom – internej JIS-ky a Oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny (OAIM). Výsledkom bude zvýšená kapacita oboch oddelení a modernizácia ich vybavenia. „Nemocnica podala žiadosť o financie z Plánu obnovy a odolnosti SR a na túto investíciu dostane takmer 5 miliónov eur bez DPH. Stavebná časť predstavuje 2,4 mil. eur a na prvotné prístrojové a interiérové vybavenie pôjde ďalších viac ako 2 mil. eur. „Konečne sme do našich nemocníc získali aj iné zdroje ako tie z rozpočtu TSK,“ povedal župan Jaroslav Baška. Nemocnica získala z Plánu obnovy financie aj na ďalší projekt – rekonštrukciu oddelenia dlhodobých chorých. Mala by prispieť k zlepšeniu rehabilitácie pacientov, ktorí prekonalí cievnu mozgovú príhodu alebo sa zotavujú z ťažkej operácie.

Gabriela Stoklasová

CENTRUM MÁ NOVÝCH ŠTVORNOHÝCH TERAPEUTOV

Canisterapia nie je len obyčajná terapia so psom. Ide o jediný prístup k liečbe, ktorý využíva silu vzájomného kontaktu medzi psom a človekom. Zaznamenané sú pozitívne zmeny v oblasti fyzickej, psychickej a sociálnej pohody. Štvornohý terapeut sa stáva empatickým sprievodcom, ktorý sa prispôbuje individuálnym potrebám klienta – leží s ním, podnecuje ho k pohybu, pomáha mu pri rôznych úkonoch a aktivitách.

Považskobystrické

Centrum sociálnych služieb Lúč prinieslo svojim klientom novú formu terapie – buldočkov. „Canisterapiu po-

skytujú vo viacerých zariadeniach sociálnych služieb TSK a je veľmi žiadaná. Sme radi, ak môžeme prinášať do zariadení rôzne terapie a odborné

činnosti, ktoré zvyšujú kvalitu poskytovaných sociálnych služieb. V CSS-Jesienka v Myjave majú vlastného terapeutického psa, nakoľko jeho majiteľka je zamestnankyňou zariadenia. V ďalších prichádzajú terapeuti so svojimi psíkmi na základe dohody a spolupráce,“ povedala vedúca oddelenia sociálnej pomoci župného úradu Elena Nekorancová.

Milan Petřík

ZAPOJTE SA DO HNUTIA PRÍRODNÝCH ZÁHRAD

V podpore prírodného záhradkárčenia je Trenčiansky samosprávny kraj slovenským lídrom. Rozširovať slovenskú sieť certifikovaných prírodných záhrad pomáha a realizuje trenčianske občianske združenie Centrum environmentálnych aktivít (www.cea.sk). Do celoeurópskeho systému Natur im Garten sa vďaka tomu dostanú súkromné, školské, firemné či verejné priestranstvá.

Prírodné záhradkárčenie je založené na spolupráci človeka s prírodou. Nepoužívajú sa pri ňom agrochemikálie ani rašelina. Okrem týchto základných podmienok by mali byť v prírodných záhradách v čo najväčšej miere zastúpené divoké porasty, prirodzená lúka či trávnik s prvkami prirodzenej lúky, živý plot z divoko rastúcich kríkov, mokré a/alebo suché zvláštne stanovišťa, „mŕtve“ drevo, úkryty pre zvieracích pomocníkov – ježkovník, hadník, vtáčie búbky a krmidlá, jaštericovník, búbky pre netopiere, suchý múrik, úkryt pre ucholakov, lienky či „hotely“ pre samotár-

ske druhy včielok.

Postupy a spôsoby obhospodarovania záhrady by mali byť priateľské k prírode. Využíva sa dažďová voda, kompost, zelené hnojenie, prírodné materiály, mulčovanie, zmiešané kultúry, striedanie plodín, šetrné a mozaikové kosenie, pestrá výsadba – trvalky, stromy a kry, pestovanie zeleniny, ovocia, listnaté aj ihličnaté stromy. V prírodných záhradách nevytvá-

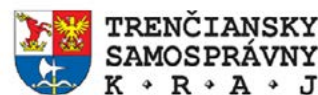
rame svetelný smog, uprednostňujeme vodopriepustné spevnené plochy a cestičky.

To všetko by malo prispievať k základnému zmyslu prírodného záhradkárčenia – k zabezpečeniu takej úrovne biodiverzity, čo do výskytu húb, rastlín aj živočíchov, aby bola záhrada sebestačným ekosystémom. V takomto systéme sa sama príroda dokáže lepšie a efektívnejšie vyrovnávať so všetkými nebezpečenstvami vrátane

sucha, privalových dažďov, holomrazov, plesní či premnoženia rôznych škodcov.

V súčasnosti je na Slovensku certifikovaných 64 prírodných záhrad, z toho 31 je ukážkových, teda takých, do ktorých je aj verejnosti umožnený vstup (po predchádzajúcej dohode s majiteľmi záhrady). V Trenčianskom kraji je nateraz 17 prírodných záhrad, z toho 5 ukážkových.

Viac informácií o certifikovaných prírodných záhradách, základné rady a mapu už certifikovaných prírodných záhrad nájdete na webovej stránke www.prirodnazahrada.eu.

Vďaka podpore Trenčianskeho samosprávneho kraja predstavujeme tri aktuálne bezplatné ponuky:

1. prednášky/besedy

V mesiacoch október a november budeme v každom okrese Trenčianskeho kraja organizovať prednášku o prírodnom záhradkárčení. Ak máte záujem, sledujte stránku www.prirodnazahrada.eu, kde budú v septembri zverejnené konkrétne dátumy, časy a miesta konania. Prípadne môžete váš záujem o účasť na prednáške vyjadriť aj písomne na adrese prirodnazahrada@cea.sk a my vám pošleme pozvánku priamo na vami uvedenú e-mailovú adresu.

2. poradenstvo

Ak máte záujem o poradenstvo týkajúce sa procesu certifikácie prírodných záhrad, jednotlivých typov a prvkov prírodných záhrad, problematiky nepoužívania rašeliny a biologickej ochrany rastlín, prírodných postupov obhospodarovania záhrad, stačí nás kontaktovať na e-mailovej adrese prirodnazahrada@cea.sk.

3. certifikácia v systéme medzinárodnej siete prírodných záhrad Natur im Garten

V prípade záujmu o certifiká-

ciu a začlenenie do siete prírodných záhrad a prírodných záhradníkov/záhradníčok vyplňte prihlášku na certifikáciu vašej súkromnej, školskej, firemnej či verejnej záhrady, ktorú nájdete na stránke www.prirodnazahrada.eu. Po zaslaní prihlášky sa dohodneme na termíne osobnej návštevy, ktorá môže prebehnúť formou konzultácie alebo v prípade splnenia všetkých podmienok okamžite získate certifikát prírodnej záhrady a kovovú plaketu s logom hnutia prírodných záhrad.

V prípade akýchkoľvek otázok nás kontaktujte na e-mailovej adrese prirodnazahrada@cea.sk. Tešíme sa na jesenné stretnutia so záujemcami o prírodu blízke záhradkárčenie.

RICHARD MEDAL

Centrum

environmentálnych aktivít
cprirodnazahrada@cea.sk
www.prirodnazahrada.eu

Pranostika	odkopnutie	bez účasti vedomia	stojaté tlačové písmo (polygr.)	Autor križovky: Juraj Mitošinka	plavovlasé	Aurélia (dom.)	toto, po rusky	skratka pre letec-ké opravovne	primknem sa, pripútam sa	nečinne niekde trčia (expr.)	Pomôcky: baiav, epóna, jaspis, nielo, moa	poháňal	etiópsky hodnotár	stával sa škaredým	druh tanca
osobné zámeno				zmyslový klam							pohrebné miesto biblické muž. meno				
deň, po česky				2. časť tajničky Renáta (dom.)											
hľadalo, prekúťavalo								neoddaj sa spánku tula (výtv.)							
fúkaním zľahka zasahuje							štát v Ázii hníezdi sa (expr.)						skr. pre ad acta súvisiaca s káblom		
3. časť tajničky						kto ovláda mimiku súdne konanie						katedra tel. vých. odroda kremeňa			
Pomôcky: mulda, antika, salop, piesa	základná číslovka úľabina (hovor.)				umelecká skladba (kniž.) údajne						mužské meno nejedovatý had				keltská bohyňa koní a oslov
novozélandský pštrosovitý vták				bola vo vare alkoholický nápoj						1. časť tajničky žart					
rozum			druh obilniny označenie kamiónov					naslepo skr. pre Elektráreň Nováky							
vznášajúci sa							etapovite semitský boh								
4. časť tajničky											mužské meno				
lietadlo (hovor.)					oddiel silúru						vyžaruje (kniž.)				

Baliček pre úspešných od KOČR Trenčín región

Do redakcie nám poštou či emailom prišlo 327 správnych odpovedí. Vyžrebovali sme 6 našich čitateľov, ktorí získajú baliček od KOČR Trenčín región. Aj teraz sme si pre vás pripravili novú jednostrannú križovku, v ktorej sa ukrýva májová pranostika. Jej znenie nám posielajte najneskôr do 15. októbra 2024 na redakčný e-mail: redakcia@trencinregion.sk alebo poštou na adresu: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín. Výhercovia sa môžu opätovne tešiť na zaujímavé ceny. Držíme palce.

(red)

Výhercovia:

Mária Breznická, Horná Súča
Ing. Anton Marko, Prievidza
Olivia Mancová, Lazy pod Makytou
Alžbeta Vázanová, Kanianka
Mária Varhaníková, V. Držkovce
Milan Staňo, Horná Poruba

V CHMELINCI PRIBUDNE AJ ZIMNÁ ZÁHRADA

V púchovskom Centre sociálnych služieb (CSS) Chmelínece našlo domov 140 klientov. Poklepaním základného kameňa tu odštartovala modernizácia objektu, pribudnú výťahy aj nové evakuačné schodisko.

Celá investícia je hradená z rozpočtu Trenčianskej župy vo výške 2,2 milióna eur. Pribudne aj hlasová signalizácia požiaru či elektrická požiarňa signalizácia. Dva pôvodné výťahy budú vymenené za nové, v prípade potreby v nich bude možné evakuovať trvale ležiacich pacientov. Výťah bude doplnený aj o systém núdzového osvetlenia a vetrania do chránených únikových ciest. V rámci stavebných úprav prejde rekonštrukciou

aj spojovacia chodba, prechodový krčok medzi budovami zariadenia.

„Rekonštrukcia je viac než potrebná, nakoľko v tejto časti nám pri návalových dažďoch začalo zatekať,“ povedala riaditeľka CSS – Chmelínece Andrea Jankovičová a načrtla, ako to tam bude vyzerať po renovácii. „Bude to niečo na spôsob zimnej záhrady. Veľmi sa na to tešíme,“ dodala riaditeľka.

CSS – Chmelínece Púchov je jedným zo župných zariadení sociálnych služieb, ktoré od mája tohto roku poskytujú novú sociálnu službu – požičiavanie pomôcok. Záujem je najmä o polohovateľné postele, vozíky a pomôcky pri chôdzi.

Ján Král

zistili, že niekde pomáhajú, nemali zľutovanie a vypaľovali celé dediny.

Pretli sa s niektorým z partizánov, ktorí u vás prespávali, vaše životy?

Napríklad francúzsky partizán Louis Cros asi 30 – 35 rokov po vojne hľadal malé dievčatko, ktorému domáca pani spievala uspakvanky. Vôbec mi nezapadlo, že to dievčatko v kolíske bola moja sestra. Až neskôr sme zistili, že sa ukrýval práve u nás. Všetko porozprával svojej vnučke, ktorá moju sestru dokonca vyhľadala.

Čím to bolo, že v tejto doline sa partizáni cítili bezpečne?

Vďaka Maninskej úžine tu mali partizáni dobré miesto na úkryt, keďže Nemci chodievali na autách. Major Zazulov, veliteľ tunajšej partizánskej skupiny, bol v týchto končinách známy. Miestnym povedal, že ak by vo Vrchteplej padol, chce byť pochovaný na kopci Hôrka, kam posielal stráž. Keď 6. februára 1945 skupinu v Kostolci napadli, Pavla Zazulova s ďalším partizánom postrelili. Na žiadosť veliteľa ho Vrchteplania pochovali na Hôrke. Na tomto mieste dnes stojí pamätník s menami ďalších padlých.

Kedy ste začali písať básne o Slovenskom národnom povstaní?

Pri príležitosti 75. výročia Povstania. Mrzelo ma, že sa počas osláv prestali recitovať básne, a tak som prišiel s vlastnými dielami. Jednou z obľúbených, ktoré majú úspech aj na súťažiach, je báseň „Moja rodná“ o rodnej Hradnej.

Gabriela Stoklasová

PARTIZÁNSKE STOPY? POZAMETANÁ SLAMA

V týchto dňoch uplynulo okruhlych osemdesiat rokov od vypuknutia Slovenského národného povstania. Priamych účastníkov je už ako šafranu a aj pamätníkov, ktorí si na udalosti spomínajú z detstva, ubúda. V dobrom zdraví a s pamäťou plnou spomienok je takým živým pamätníkom Miroslav Smatana (1934) z Vrchteplej neďaleko Považskej Bystrice.

SNP prežil ako desaťročný chlapec, ale mnohé udalosti mu dali význam a historický súvis až v dospelosti. O povstaní dnes píše básne a históriu POSÚVA ĎALŠÍM GENERÁCIÁM v Pamätnej izbe SNP vo Vrchteplej. Za prácu pre pamäť národa si tento rok v kasárňach na Trenčianskom hrade prevzal aj Cenu predsedu TSK.

Nachádzame sa v Pamätnej izbe SNP a hľadáme na fotky partizánov, ktorí tu v okolí pôsobili. Poznali ste niektorých

osobne?

Treba povedať, že samotná Pamätná izba bola zriadená až štyridsať rokov po Povstaní. Tvoriteľ ideový zámer a nájsť materiály bolo po takom čase problematické. Čo sa týka partizánov na fotkách, niektorých som spoznal, až keď sa sem vrátili po vojne. Alois Ruska sem chodil roky po vojne a daroval nám aj samopal, ktorý mal pri sebe počas Povstania.

Z tohto samopalu sa teda strieľalo v okolitých lesoch?

Áno, ale nepáčilo sa mu, že mal zodratú pažbu, tak ju vlastnoručne vyrobil nanovo. Keď samopal chytíte do rúk, je naozaj ťažký. A ešte si k tomu pripočítajte sedemdesiatdva nábojov v zásobníku. Kryt hlavne zároveň slúžil ako chladič, aby si ju partizán mohol po streľbe ihneď schovať pod kabát bez toho, aby sa popálil.

Hovorili s vami rodičia o tom, čo sa deje v okolí, prečo k vám chodia v noci cudzí ľudia?

Mal som desať rokov, žili sme v Hradnej na Smatanovskom grunte. Rodičia sa s nami o tom nerozprávali a nerozprávali sme sa ani deti medzi sebou. Večer, keď nás uložili do postele, k nám za tmy prišli. Samozrejme, hneď som nastražil uši a snažil som sa zachytiť rozhovory. Ráno, keď som vstal, doma už nikoho nebolo. Len pozametaná slama, na ktorej partizáni spali. Ako som neskôr zistil, nocovali u nás aj francúzski partizáni, aj Ivan Zámurko z Kaukazu. Keď som ho v dospelosti videl na fotke obetí, bolo mi to veľmi ľúto.

Bola to veľká odvaha vašich rodičov...

Určite. Aj odvaha, aj vzájomná dôvera. Veď koľkí na pomoc partizánom doplatili. Keď Nemci

Trenčín región, župný magazín s prílohou o cestovaní, číslo: 4/2024, ročník IX., vychádza každé 2 mesiace, vyšlo: 9. 9. 2024.

Vydáva: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín, IČO: 42377897, poštová adresa: Trenčín región – Krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín. Redakčná rada: Pavol Štefčík, Lenka Kukučková, Ján Drha. Redakcia: Radovan Stoklasa – šéfredaktor, Gabriela Stoklasová, Nina Osvaldová, Milan Petrik, Barbora Jurenová, Ivan Števko, Ján Král. Foto: Radovan Stoklasa, archív redakcie – ak nie je uvedené inak. Kontakty – email: redakcia@trenclinregion.sk, web: www.trenclinregion.sk. Náklad: 115 000 ks, distribúcia v Trenčianskom samosprávnom kraji: obce do 3000 obyvateľov – do schránok, obce a mestá nad 3000 obyvateľov: OcÚ, MsÚ.

Zaregistrované na MK SR, EV 5360/16, ISSN 2453-7942. Autorské práva vyhradené – použitie len so súhlasom vydavateľa.

Dostupné online: www.trenclinregion.sk, www.tsk.sk